

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ
FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ
KATEDRA SOCIOLOGIE

Zdravotní pojištění cizinců v ČR

Vypracoval:

Pavel Šindlář

UČO: 103249

Obor: Sociologie – doktorské studium [sem 3, roč 2]

Brno 2012

Úvod

Zdravotní pojištění je u cizinců, dlouhodobě pobývajících v ČR, podmínkou vstupu do země a získání pracovního povolení. Část cizinců má nárok účastnit se veřejného zdravotního pojištění za stejných podmínek jako občané ČR, část má povinnost uzavřít komerční zdravotní pojištění. Možnost účastnit se veřejného zdravotního pojištění se odvíjí od pobytového statusu cizince a jeho zaměstnaneckého poměru. Z hlediska účasti na veřejném zdravotním pojištění je základní rozdíl mezi cizinci ze států EU a cizinci ze třetích zemí.

Od 1. ledna 2011 vstoupila v platnost novela zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Tato novela byla publikována ve sbírce zákonů¹ a přinesla s sebou řadu zásadních změn týkajících se pracovišť vyřizujících náležitosti spojené s pobytem cizinců na území ČR i samotných podmínek pobytu v ČR. K této novele proběhla na počátku roku 2011 informační kampaň organizovaná Ministerstvem vnitra ČR ve spolupráci s dalšími subjekty².

Mimo jiné změny upravující podmínky pobytu cizinců v České republice, došlo k další³ změně podmínek komerčního zdravotního pojištění cizinců ze třetích zemí, kteří žádají o vízum nebo jakýkoliv druh pobytu nad 90 dní. Hlavními změnami nové úpravy jsou zavedení následujících podmínek: garantovaná zdravotní péče musí být plněna do výše 60 000 eur⁴ a pojištění musí být sjednáno v rozsahu takzvané „komplexní péče“. Schválená komplexní péče na jednu stranu přináší lepší pojistné plnění pro cizince, na druhou stranu pojistné podmínky stále vylučují z úhrady mnoho zdravotní péče. Kritizovaným problémem je rovněž situace, kdy cizinci musí pojistné uhradit jednorázově předem na celou dobu pobytu⁵.

Cílem práce je upozornit na nevýhodnost stávajícího komerčního zdravotního pojištění jak *pro cizince* (oproti stávajícímu systému veřejného pojištění zde existuje mnoho výjimek

¹ zákon č. 427/2010 Sb.

² Zajímavým faktem je, že informační kampaň začala probíhat až poté, kdy novela zákona vyšla v planost, což je důsledkem rychlosti s jakou byla novela přijata. Informace je možné dohledat jako „Změny v oblasti vstupu a pobytu cizinců na území ČR od roku 2011“
Dostupné: < <http://www.mvcr.cz/clanek/zmeny-v-oblasti-vstupu-a-pobytu-cizincu-na-uzemi-cr-od-roku-2011.aspx>>

³ K poslední změně cizineckého zákona došlo v oblasti zdravotního pojištění od 1.1. 2010.

⁴ Nová podmínka garantované zdravotní péče přináší vyšší limit zdravotního plnění do výše 60 000 eur (dříve 30 000 EUR) a musí být sjednána v rozsahu tzv. „komplexní péče“. Pro cizince přináší několikanásobně vyšší finanční částku, kterou musí cizinci za sjednané pojištění jednorázově zaplatit.

⁵ Cizinci musí částku zaplatit jednorázově předem na celou dobu, na kterou jim má být pobyt udělen (v případě dlouhodobých pobytů například až na 2 roky). U vícečlenných rodin, které pochází ze třetích zemí, se tak jedná o obrovský jednorázový výdaj.

ze zdravotní péče), *tak pro zdravotnická zařízení* (ne všechna péče poskytnutá „pojištěným“ cizincům bývá pojišťovny placena) *a nakonec i pro veřejný rozpočet státu* (nejvíce nemocným cizincům, např. dětem narozeným s vrozenou vadou, se totiž nakonec většinou péče uhradí z humanitárních důvodů). Pojištění je naopak velmi výhodné jako komerční produkt pro pět tuzemských pojišťovacích společností. Tento komerční produkt si cizinci musí kupovat (přestože mohou mít uzavřeno jiné kvalitní pojištění), jinak jim není vydáno povolení k pobytu (Pro Alt 2010)⁶.

Zdravotní pojištění jako zákonná podmínka pro vstup do země

Zdravotní pojištění je jedním z mála případů, ve kterých stát ukládá zákonnou povinnost být pojištěn⁷. Zákon o pobytu cizinců na území České republiky stanovuje dvě podmínky týkající se zdravotního pojištění. Za prvé, cizinci musí předložit při žádosti o povolení k pobytu doklad o zdravotním pojištění. Za druhé, při pobytové kontrole musí prokázat, že je zajištěna úhrada nákladů zdravotní péče (Hnilicová et al. 2010). Výše uvedené podmínky splňují bez výhrady cizinci, kteří se účastní veřejného zdravotního pojištění (Hnilicová et al. 2010: 3):

- Cizinci s trvalým pobytem
- Cizinci – zaměstnanci
- Občané EU a další cizinci ze třetích zemí, na které se vztahuje příslušná legislativa Evropských společenství
- Některé další skupiny cizinců jako například žadatelé o azyl, cizinci s azylem či s doplňkovou službou a další
- Cizinci, kterým úhradu spojenou s náklady zdravotní péče zaručují mezinárodní smlouvy

“Tyto osoby jsou účastníky veřejného zdravotního pojištění automaticky, přímo ze zákona, a to nezávisle na skutečnosti, zda hradí pojistné (nehrazením jim vzniká dluh, nezaniká však

⁶ Citace tiskové zprávy ProAlt, iniciativy pro kritiku reforem a na podporu alternativ reforem 2010. Dostupné z: http://www.proalt.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=81:darky-pro-pojiovny-pojiujici-cizince-a-kapik-pro-poslance&catid=34:tiskove-zpravy&Itemid=50

⁷ Kromě zdravotního pojištění cizinců se jedná například o povinné ručení nebo povinnost provozovatelů některých činností být pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu této činnosti.

účast v systému), nemohou ze systému vystoupit; naopak nikdo jiný do systému nemůže dobrovolně vstoupit” (Čížinský 2010)⁸.

Ostatní cizinci, kteří nespádají do veřejného systému musí splnit uvedené povinnosti nějakým jiným způsobem. V praxi jsou tyto cizinci odkázáni na některou ze soukromých zdravotních pojišťoven a jejich produkty komerčního zdravotního pojištění⁹, jinak nezískají povolení k pobytu¹⁰ (Čížinský 2010, Hnilicová et al. 2010: 3). Jedná se o:

- Cizince s platným živnostenským oprávněním
- Ekonomicky neaktivní rodinné příslušníky cizinců - zaměstnanců, cizinců s platným živnostenským oprávněním, dalších cizinců
- Ekonomicky neaktivní rodinné příslušníky českých občanů
- Studenty
- Cizince bez oprávnění k pobytu
- Cizince pobývající v ČR krátkodobě (například turisty)

Data a fakta: Počet cizinců, jejich status, země původu

Dle údajů Českého statistického úřadu bylo k 31.5.2010 evidováno v ČR 426 749 cizinců, z toho 184 724 cizinců s trvalým pobytem a 242 025 cizinců s některým typem dlouhodobého pobytu nad 90 dnů (ČSÚ 2010)¹¹. Nejčastěji zastoupeni jsou občané Ukrajiny (128 636 osob tj. 30 % z celkového počtu cizinců), Slovenska (17 %) a Vietnamu (14 %). Dále následují Rusové (7 %) a Poláci (4 %). Z celkového počtu cizinců jich pochází dlouhodobě jedna třetina ze zemí EU a dvě třetiny pochází ze třetích zemí. Tyto poměry jsou dlouhodobě stabilní (Cizinci v ČR, ČSÚ 2010).

Celková zaměstnanost cizinců ke konci roku 2009 činila 318 462 osob¹². 230 709 (72,4 %) těchto cizinců bylo evidováno úřady práce¹³. Zbýlých 87 753 cizinců (tj. 27,6 %

⁸ Text dostupný na internetových stránkách občanského sdružení InBáze dostupný z: http://inbaze.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=181&catid=52

⁹ Z právního hlediska je toto pojištění soukromoprávním vztahem obdobným pojištění auta či domu.

¹⁰ To, zdali mají cizinci sjednáno zdravotní pojištění na celou dobu svého pobytu, se ověřuje dokladem o zaplacení pojistky u některé z pěti tuzemských zdravotních pojišťoven. Cizinci mají rovněž povinnost nosit s sebou doklad o pojistce. Pokud cizinec s sebou tento doklad nemá, dostane pokutu od cizinecké policie.

¹¹ Jedná se o přechodné pobyty občanů EU a jejich rodinných příslušníků, víza nad 90 dnů a povolení k dlouhodobému pobytu občanů zemí mimoEU.

¹² Je zajímavé, že z celkového počtu zaměstnaných osob se jedná o 67,3 % mužů v porovnání s 32,7 % žen.

všech zaměstnaných cizinců) mělo platné živnostenské oprávnění (Cizinci – zaměstnanost, ČSÚ 2009). Většina cizinců pobývá v ČR za účelem ekonomické aktivity, tj. z důvodu práce a zaměstnání¹⁴. Pouze menší část tvoří jejich rodiny, tj. partneři a nezletilé děti.

Z veřejně publikovaných statistik není možné určit přesné počty cizinců, kteří se účastní zdravotního pojištění. Počet cizinců odkázaných na komerční zdravotní pojištění v ČR je však možné odhadnout na základě statistik ČSÚ a údajů VZP ČR¹⁵. Mnoho cizinců rovněž změnilo účel pobytu ze zaměstnání na podnikání¹⁶ a tudíž již déle nejsou součástí systému veřejného zdravotního pojištění. Z dostupných statistik se dá předpokládat, že počet cizinců, kteří jsou odkázáni na komerční zdravotní pojištění je v současné době okolo 100 tisíc osob.

Historie komerčního zdravotního pojištění pro cizince v ČR

Cizinci, kteří v první polovině devadesátých let nepracovali jako zaměstnanci českých či v Česku registrovaných podniků, neměli přístup k veřejnému zdravotnímu pojištění. Od roku 1993 Všeobecná zdravotní pojišťovna (VZP) začala v rámci komerčních produktů nabízet pojištění léčebných výloh cizincům při jejich pobytu v ČR. V té době to byla jediná možnost jak se pojistit pro případ nemoci či úrazu (Hnilicová et al. 2010). VZP prováděla smluvní zdravotní pojištění pro osoby (mezi jinými právě i cizince), které nebyly ze zákona účastníky veřejného zdravotního pojištění. V roce 2004 ztratila VZP na základě novelizace zákona oprávnění provozovat tento druh pojištění. Z tohoto důvodu vznikla nová dceřiná společnost s názvem Pojišťovna VZP, a.s. (PVZP). Tato nová společnost převzala pojištěnce VZP a nadále využívala jak její zázemí, tak i distribuční síť k prodeji komerčních produktů (Výroční zpráva PVZP, a.s. 2004 a 2007 in Hnilicová et al. 2010). Komerční pojištění

¹³ Mezi tyto cizince jsou řazeni cizinci v postavení zaměstnanců a podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti rovněž cizinci, kteří pracovali jako společníci obchodních společností, členové družstev či jako členové statutárních orgánů obchodních společností a družstev, a přitom se kromě účasti na řízení společnosti věnovali plnění tzv. běžných úkolů.

¹⁴ Do České republiky přichází zejména cizinci produktivního věku, což se projevuje jejich výrazným zastoupením v „prostřední“ části tvaru věkové pyramidy.

¹⁵ Podle údajů VZP bylo v prosinci 2007 ve veřejném zdravotním pojištění u VZP pojištěno 293 499 cizinců. Odečtením počtu od celkového počtu cizinců v roce 2007 (cca. 394 tisíc) získáme pravděpodobný počet cizinců odkázaných na komerční zdravotní pojištění v roce 2007 – cca. 100 000 (Hnilicová et al. 2010). V roce 2008 počet cizinců stoupl na 438 tisíc. Důsledkem finanční krize a poklesem zájmu o zahraniční pracovní sílu v České republice se následně počet cizinců snížil a podle nejnovějších statistik ČSÚ bylo v květnu 2010 evidováno cca. 427 tisíc cizinců. Oproti roku 2007 se tak zvýšil počet cizinců o 36 tisíc.

¹⁶ Kvůli finanční krizi a s ní spojené stoupající nezaměstnanosti cizinci, kteří chtějí na našem území nadále legálně pobývat, hledají jiná řešení. V případě ztráty zaměstnání někteří cizinci vnímají jako pojistku dalšího pobytu v Česku získání právě živnostenského oprávnění a změnu účelu pobytu na podnikání.

zdravotní péče cizinců se ukázalo jako velmi ziskové a tento typ produktu postupně začaly nabízet i jiné komerční pojišťovny. Od roku 2006 začalo docházet na trhu komerčního zdravotního pojištění cizinců k rozvoji konkurence. To se však týkalo pouze produktu tzv. „zdravotního pojištění pro případ nutné a neodkladné péče“. Zdravotní pojištění pro případ komplexní péče nadále poskytovala pouze PVZP (Hnilicová et al. 2010).

S účinností od 1.1. 2010 došlo ke změně podmínek komerčního zdravotního pojištění cizinců na základě novely zákona o pobytu cizinců¹⁷ a nového zákona o pojišťovnictví¹⁸. Na základě této novely byla zavedena podmínka garantované zdravotní péče do výše 30 000 EUR bez spoluúčasti pojištěnce. Pro cizince s dlouhodobým pobytem byla stanovena podmínka, že zdravotní pojištění musí být uzavřeno pouze u pojišťovny, která je oprávněna provozovat toto pojištění na území ČR. Těmito pojišťovnami byly především tuzemské pojišťovny, dále některé pojišťovny z ne-členských států EU a pojišťovny z jiných členských států EU, které v ČR působí na základě svobody dočasně poskytovat služby (Hnilicová 2010). Nová úprava se týkala všech cizinců – tedy nejenom žadatelů o vízum, ale i těch, kterým již bylo uděleno. Pokud cizinecká policie při pobytové kontrole zjistila, že cizinec nesplňuje některou z uvedených podmínek, mohlo to být důvodem pro zrušení víza či odebrání povolení k dlouhodobému pobytu. V praxi byla většinou stanovena lhůta, ve které musely být zjištěné nedostatky odstraněny (Hnilicová 2010). Od 1.1.2010 přinesla legislativa tuzemským pojišťovnám konkurenční výhodu. Jejím důsledkem bylo, že cizinci, kteří měli velmi kvalitní zdravotní pojištění (například z USA, Japonska, Kanady) a v některých případech i dlouhodobé smlouvy, si museli zakoupit produkty českých pojišťoven (Čížminský 2010). Tato situace vyvolala protesty jak mezi cizinci, tak mezi nevládními organizacemi zabývajícími se právy migrantů (např. Výbor pro práva cizinců při Radě vlády České republiky pro lidská práva). Cizí pojišťovny, které vlastní příslušné povolení poskytovat služby v ČR, představují spíše teoretickou než reálně využitelnou alternativu pojištění¹⁹.

¹⁷ Zákon č. 326/1999 Sb, změny se týkají zejména paragrafů 180i a 180j.

¹⁸ Zákon č. 277/2009 Sb. o pojišťovnictví.

¹⁹ Samo dohledání cizích pojišťoven na internetu na webových stránkách České národní banky je komplikované a podle aktuálních instrukcí Ministerstva vnitra nedostupné.

Nové požadavky na komerční zdravotní pojištění od ledna 2011

V souvislosti s novelou zákona platnou od 1.1.2011 došlo znovu ke změně podmínek komerčního zdravotního pojištění cizinců. Co se týče zdravotního pojištění cizinců při pobytu do 90 dní, legislativa v tomto ohledu nepřináší zásadní změny oproti novele z 1.1.2010. Hlavní změny se však týkají zdravotního pojištění cizinců při pobytu v ČR nad 90 dní. Cizinec je od ledna 2011 povinen při žádosti o dlouhodobé vízum nebo dlouhodobý pobyt (či jeho prodloužení) předložit doklad o cestovním zdravotním pojištění, které může být sjednáno pouze u pojišťovny oprávněné provozovat toto pojištění na území České republiky a to v rozsahu „komplexní zdravotní péče“. Na požádání musí rovněž předložit doklad o úhradě pojistného na celou dobu požadovaného pobytu na území²⁰. Stane-li se cizinec během svého pobytu v ČR zaměstnancem české společnosti (a zároveň se tak stane ze zákona účastníkem veřejného zdravotního pojištění) nebo se rozhodne svůj pobyt v České republice ukončit dříve, žádný nárok na vrácení poměrné částky z uzavřeného soukromého pojištění mu nevzniká.

Novelu doprovázel silný lobbying týkající se právě obligatorního zavedení tzv. „komplexní péče“. Při projednávání v Poslanecké sněmovně tuto úpravu navrholo několik poslanců, z nichž dva (Marek Šnajdr a Boris Šťastný) jsou členy správní rady VZP ČR (Britské listy 2011)²¹. Tato úprava byla při hlasování ve třetím čtení vládní koalicí schválena. V Senátu naopak došlo k lobbyingu těch pojišťoven, které se zavedením komplexní péče nesouhlasí. Senátoři dne 8.12.2010 zákon vrátili, přičemž navrhli ze zákonné předlohy vyškrtnout právě povinnost „komplexní péče“ pro cizince. Dne 21.12. 2010 byl nakonec Senát přehlasován a novela byla Poslaneckou sněmovnou schválena. Novelu zákona podepsal dne 23. prosince 2010 prezident ČR a účinnosti nabyla 1. ledna 2011. Od schválení Poslaneckou sněmovnou do nabytí účinnosti tak uplynulo pouhých jedenáct dní. Rychlost s jakou byla novela schválena následně způsobila nepřipravenost institucí ministerstva praktické problémy při vyřizování žádostí cizinců o pobyt v ČR.

Na základě novely „komplexní zdravotní péče“ garantují pojišťovny, které mají na udělování tohoto typu pojištění v současné době licenci, vyšší pojistné plnění do výše 60 000 EUR bez spoluúčasti pojištěnce. Novela zároveň omezuje některé výluky z předchozího typu

²⁰ Tímto se zamezuje možnosti částku platit postupně v pravidelných intervalech jako je tomu u jiných podobných typů komerčního pojištění - například pojištění auta či domu, kdy pojištění rovněž uzavíráme na delší dobu, ale platíme postupně.

²¹ Korupce při zdravotním pojištění cizinců? v deníku Britské listy online: <http://blisty.cz/art/56240.html>

pojištění. Na druhou stranu novela nepřímo vylučuje konkurenční společnosti, které nemají uzavřený dostatečný počet smluv se zdravotnickými zařízeními, a přináší razantní zvýšení cen pojištění²². V současnosti je možné uzavřít „komplexní zdravotní pojištění“ pouze u pěti tuzemských společností poskytujících tento typ pojistného produktu²³. Pojistné podmínky stále vylučují z úhrady mnoho druhů zdravotní péče. Samotná formulace „komplexního zdravotního pojištění“ je navíc dosti nejasná²⁴, např. v souvislosti s řešením situace, kdy cizinci bude muset poskytnout péči nemocnice, která není smluvním zdravotnickým zařízením (Čižminský 2010).

Kritika stávajícího systému

Ve srovnání s veřejným zdravotním pojištěním je komerční pojištění pro pojištěné cizince nevýhodné. Zatímco cizinci mají povinnost zakoupit pojištění od jedné z tuzemských pojišťoven, zákon těmto pojišťovnám ukládá jen některé povinnosti, čehož pojišťovny využívají. Podle Čižminského (2010) jsou to zejména následující oblasti:

- Komerční pojišťovny nabízí výrazně užší rozsah hrazené péče (v pojistných podmínkách je určitý pojistný limit, např. 30 nebo 60 tisíc EUR, ale i mnoho různě definovaných výluk a jiných právních klíčků, které mohou činit úhradu péče nejistou).
- Pojišťovny nejsou povinny pojistnou smlouvu uzavřít, takže je-li cizinec již nemocný, nikdo jej nepojistí (toto je případ cizinců zejména starších např. 70 let nebo dětí narozených s vrozenou vadou).
- Nevýhodné podmínky uzavírání smluv (pojistné se hradí dopředu, nespotřebované pojistné se nevrací, pojišťovny mohou od smlouvy odstoupit).

²² „Komplexní zdravotní pojištění“ s garantovanou zdravotní péčí do výše 60 000 EUR bez spoluúčasti pojištěnce (které mají cizinci povinnost od 1.1.2011 sjednat při žádosti o vízum nebo pobyt nad 90 dní) lze podle tabulek v lednu 2011 sjednat na dobu dvou let od cca. 25 000Kč nahoru podle typu plnění a počtu smluvních zdravotnických zařízení pojišťovny. Pro čtyřčlennou rodinu to například znamená jednorázový výdaj ve výši 100 000Kč a více.

²³ Jedná se o následující společnosti: Pojišťovna VZP a.s. (dceřiná společnost Všeobecné zdravotní pojišťovny ČR), UNIQA pojišťovna a.s., VIKTORIA VOLKSBANKEN pojišťovna, a.s. (dnes ERGO pojišťovna), SLAVIA pojišťovna, a.s., MAXIMA pojišťovna, a.s.).

²⁴ Ustanovení § 180j odst. 7 zní: „Komplexní zdravotní péči se rozumí zdravotní péče poskytnutá pojištěnému ve smluvních zdravotnických zařízeních pojistitele bez přímé úhrady nákladů na léčení pojištěným s cílem zachovat jeho zdravotní stav z doby před uzavřením pojistné smlouvy. Z tohoto pojištění nesmí být vyloučena preventivní ani dispenzární zdravotní péče ani zdravotní péče související s těhotenstvím pojištěné matky a porodem jejího dítěte.“

- Dražší pojistné (porovnáme-li například s minimálním odvodem *osob samostatně výdělečně činných OSVČ*²⁵ na veřejné zdravotní pojištění).

Komerční zdravotní pojištění je nevýhodné pro zdravotnická zařízení. Novela zákona měla zdravotnickým zařízením dát větší jistotu, že pojištění v rozsahu “komplexní péče” zabezpečí peníze vynaložené na péči o cizince. V roce 2009 totiž zůstaly ve zdravotnických zařízeních po cizincích dluhy ve výši 44,5 milionu korun²⁶. Záměrem tedy bylo navýšit pojistný limit plnění na 60 000 EUR. Nicméně, vzhledem k výlukám v pojistných podmínkách nemusí mít zdravotní zařízení péči proplacenu i nadále. Zdravotnické zařízení je povinno cizinci poskytnout péči z důvodu záchrany jeho života. Typickým příkladem je neproplacení léčby kvůli onemocnění, které vzniklo ještě před uzavřením pojistné smlouvy. Jak již bylo zmíněno dříve, zůstává dále nejasné, zdali péče bude zdravotnickému zařízení proplacena, není-li pro pojišťovnu smluvním partnerem.

Komerční zdravotní pojištění je nevýhodné pro stát. Z hlediska veřejného rozpočtu je nejdražší léčba vyžadovaná u nemocných cizinců, kterým je z humanitárních důvodů nakonec udělen azyl či trvalý pobyt (Čižminský 2010). Může se například jednat o novorozence, kteří se narodili s vrozenou vadou²⁷. Paradoxně tak dochází k situaci, kdy veřejný systém hradí nejdražší typ léčby cizinců, zatímco soukromé pojišťovny získávají profit z komerčního pojištění zdravých cizinců. Čižminský (2010) rovněž dodává, že v rámci stávajícího systému komerčního zdravotního pojištění dochází k následujícím situacím:

- Nejvíce nemocní cizinci jsou tzv. „nepojistitelní“
- Vznikají dluhy cizinců u zdravotnických zařízení
- Cizinci v prvních letech svého pobytu mohou zanedbávat péči o své zdraví, což může vést ke zvýšeným nákladům v budoucnu, kdy už tito cizinci budou mít trvalý pobyt a s ním i veřejné zdravotní pojištění
- Existují rizika pro ochranu veřejného zdraví

²⁵ Osoba samostatně výdělečně činná

²⁶ Údaj dostupný z webových stránek zdravotnických novin dostupné z: <http://www.zdn.cz/denni-zpravy/z-domova/jmenem-zdravi-pojistete-se-457033>

²⁷ “Podle údajů cizineckých oddělení fakultních nemocnic v Praze zůstává neuhrazena nejčastěji nemocniční péče poskytovaná předčasně narozeným dětem a dětem s vrozenou vadou, které jsou komerčními pojišťovnami nepojistitelné. Část pohledávek tvoří také chirurgická péče, stomatologická péče a povinné léčení infekčních nemocí, zejména TBC“ (Cizinecká oddělení FN Motol, VFN Praha, FN Bulovka, duben 2009 in Hnilická et al. 2010).

- Existují tzv. „falešné pojistky“

Komerční pojištění je naopak výhodné pro pojišťovny, které pojišťují pouze zdravé jedince a jejichž produkty si cizinci musí kupovat, neboť jinak jim cizinecká policie nevydá povolení k pobytu. Pojišťovna VZP jako jediná zveřejňovala do roku 2008 své příjmy a výdaje v této oblasti. Z bilance vybraného pojistného a výdajů na „likvidaci pojistných událostí“ vyplývá, že v roce 2007 měla PVZP zisk necelých 65 milionů korun, respektive 88 milionů v roce 2008. Tento zisk odpovídá pojištění pro „nutnou a neodkladnou péči“, přičemž částka na likvidaci pojistných událostí ani v jednom roce nepřesáhla 6 milionů korun českých. U pojištění v rozsahu „komplexní péče“ byl zisk PVZP 61 milionů v roce 2007, respektive 55 milionů v roce 2008 (Výroční zprávy PVZP, a.s. 2007, 2008).

Závěrem

Zdravotní pojištění je jedním z mála případů, ve kterých stát ukládá zákonnou povinnost být pojištěn. Zdravotní pojištění je u cizinců podmínkou vstupu do země a získání povolení k pobytu. Část cizinců má nárok účastnit se veřejného zdravotního pojištění za stejných podmínek jako občané ČR, část má povinnost uzavřít komerční zdravotní pojištění.

Oproti stávajícímu systému veřejného pojištění je pro některé cizince ze třetích zemí současná situace diskriminační, protože někteří cizinci, kteří v ČR platí daně a sociální pojištění (např. *osoby samostatně výdělečně činné OSVČ*), nejsou do systému veřejné zdravotní péče zahrnuti. Ze zákona jsou cizinci dlouhodobě pobývajících v ČR odkázáni na komerční zdravotní pojištění (novelou zákona o pobytu cizinců platnou od 1.1.2011 v rozsahu „komplexní péče“). Cena tohoto pojištění je srovnatelná s tím, co na veřejné zdravotní pojištění odvádí do veřejného rozpočtu průměrný zaměstnanec, avšak cizincům nezajišťuje srovnatelný standard. Z toho vyplývá, že komerční zdravotní pojištění je pro cizince dlouhodobě pobývajících v ČR nevýhodné.

Pojišťovny opírající se o platnou legislativu si mohou stanovovat nejrůznější výluky, na základě kterých ne všechna péče poskytnutá pojištěným cizincům musí být proplacena. Z tohoto důvodu komerční zdravotní pojištění není výhodné ani pro zdravotnické zařízení, kterým vznikají milionové dluhy za neproplacenou lékařskou péči. Z analýzy vyplývá, že zdravotní pojištění cizinců je úspěšný komerční produkt kdy pojišťovny (především tuzemské) získávají klienty na základě zákonné povinnosti cizinců si toto pojištění sjednat. Smluvní zdravotní pojištění však negarantuje zdravotní péči v dostatečné míře a řadu cizinců

ze systému komerčního pojištění vylučuje úplně. Současné nastavení systému tak není nakonec výhodné ani pro stát, protože nejdražší zdravotní péče cizinců je hrazena z veřejných prostředků. Většina cizinců, kteří chtějí dlouhodobě v ČR žít (a kteří jsou odkázáni na komerční zdravotní pojištění), jsou ekonomicky aktivní osoby v produktivním věku, které chtějí pracovat. Vzhledem k demografické struktuře migrantů se lze domnívat, že jejich začlenění do systému veřejného zdravotního pojištění by znamenalo kromě jiných výhod i finanční přínos pro veřejné rozpočty státu.

Seznam literatury:

- Britské listy. 2010. „Korupce při zdravotním pojištění cizinců?“ [online]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/56240.html>
- Český statistický úřad. 2010. „Cizinci v ČR 2010“ [online]. Dostupné z: www.czso.cz
- Český statistický úřad. 2009. „Cizinci – zaměstnanost 2009“ [online]. Dostupné z: www.czso.cz
- Čížninský, P. 2010. Inbáze. „Co je to komerční zdravotní pojištění cizinců“ [online]. Dostupné z: http://inbaze.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=181&catid=52
- Hnilicová, H., Dobiášová, K. Čížninský P. 2010. „Komerční zdravotní pojištění cizinců v ČR“. Migraceonline.cz. [online]. Dostupné z: <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2219641>
- Hnilicová, H. 2010. „Od ledna 2010 se změnila podmínka zdravotního pojištění cizinců v ČR, dlouhodobé problémy to ale neřeší“. Migraceonline.cz. [online]. Dostupné z: http://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/HHnilicov__poji_t_n_2010.pdf
- Ministerstvo vnitra České republiky. 2011. „Změny v oblasti vstupu a pobytu cizinců na území ČR od roku 2011“. [online]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zmeny-v-oblasti-vstupu-a-pobytu-cizincu-na-uzemi-cr-od-roku-2011.aspx>
- ProAlt 2010. „Dárky pro pojišťovny pojišťující cizince a kapřík pro poslance“ [online]. Dostupné z: http://www.proalt.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=81:darky-pro-pojiovny-pojiujici-cizince-a-kapik-pro-poslance&catid=34:tiskove-zpravy&Itemid=50
- Výroční zpráva PVZP ČR. 2007. [online]. Dostupné z: <http://www.pvzp.cz/export/sites/default/common/docs/vyrocnizprava/VZ07PVZP.pdf>
- Výroční zpráva PVZP ČR. 2008. [online]. Dostupné z: <http://www.pvzp.cz/export/sites/default/common/docs/vyrocnizprava/VZ08PVZP.pdf>
- Zdravotnické noviny. 2011. „Jménem zdraví, pojistěte se“ [online]. Dostupné z: <http://www.zdn.cz/denni-zpravy/z-domova/jmenem-zdravi-pojistete-se-457033>

Zákony a právní normy

- Zákon č. 277/2009 Sb. o pojišťovnictví
- Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Změny týkající se zejména paragrafů 180i a 180j
- Zákon č. 427/2010 Sb.